

בס"ד. ליל א' דחג השבועות (לפנות-בוקר), ה'תשכ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו גו¹, ואיתא במד"ר² א"ר יוחנן שאל רשב"י את רבי אלעזר ברבי יוסי, אפשר ששמעת מאביך מהו בעטרה שעטרה לו אמו, אמר לו (משל) למלך שהיתה לו בת יחידה והי' מחבבה יותר מדאי והי' קורא אותה בתי, ולא זו מחבבה עד שקראה אחותי, ולא זו מחבבה עד שקראה אמי, כך הי' הקב"ה מחבב לישראל יותר מדאי וקראן בתי, הה"ד³ שמעי בת וראי, ולא זו מחבבן עד שקראן אחותי, שנאמר⁴ פתחי לי אחותי רעיתי, ולא זו מחבבן עד שקראן אמי, שנאמר⁵ הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו, ולאמי כתיב. עמד רשב"י ונשקו על ראשו ואמר לו, אילו לא באתי אלא לשמוע מפין הטעם הזה די. וצריך להבין, מה נתפעל רשב"י כ"כ ממה ששמע פירוש הפסוק בעטרה שעטרה לו אמו, עד שעמד ונשקו על ראשו, כידוע⁶ שענין הנשיקין הוא מצד גודל ההתפעלות ביותר עד שאינו יכול לגלות זאת בדיבור, שלכן, לא הסתפק באמירה אילו לא באתי אלא לשמוע מפין הטעם הזה די, אלא גם עמד ונשקו. גם צריך להבין בעצם הפירוש בענין העטרה שעטרה לו אמו, דקאי על כנס"י שנקראת בשם אמי, ביום חתונתו זה מתן תורה⁷, היינו, שבמ"ת עטרו והכתירו כנס"י עטרה להקב"ה, הרי⁸ אמרו רז"ל בסוגיא דמ"ת⁹ בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע¹⁰ באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, היינו, שבמ"ת עטרו את ישראל בשני כתרים, ואיך נאמר שבמ"ת עטרו ישראל עטרה להקב"ה. אך הביאור בזה, דשניהם אמת, דהנה במד"ר¹¹ ע"פ¹² קדושים תהיו גו' כי קדוש אני, איתא, משל לבני מדינה שעשו ג' עטרות

(8) ראה גם רד"ה צאינה וראינה תר"ן
(סה"מ תר"ן ע' שנא). עזר"ת (סה"מ עזר"ת
ע' קצג). תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 201). ועוד.
(9) שבת פח, א.
(10) משפטים כד, ז.
(11) ויק"ר פכ"ד, ח.
(12) קדושים יט, ב.

(1) שה"ש ג, יא.
(2) שהש"ר עה"פ.
(3) תהלים מה, יא.
(4) שה"ש ה, ב.
(5) ישעי' נא, ד.
(6) ראה תו"א תרומה פ, ד. לקו"ת שה"ש
א, ד.
(7) ראה שהש"ר עה"פ. תענית כו, ב.

למלך, מה עשה המלך, נתן בראשו אחת ושתיים בראשם של בניו, כך בכל יום ויום העליונים מכתירין להקב"ה ג' קדושות [דענין קדוש הוא שמובדל ומרומם כו', וזהו ג"כ ענין הכתר והעטרה שהיא ע"ג הראש, היינו למעלה מהראש, שזהו בחי' המקיף שהוא בבחי' הבדלה], מה הקב"ה עושה, נותן בראשו אחת, ושתיים בראשן של ישראל, הה"ד דבר אל כל עדת בני ישראל גו' קדושים תהיו¹², והתקדשתם והייתם קדושים¹³. ונמצא, שיש ג' עטרות, ב' העטרות שבראשן של ישראל, שהם כמו ב' הכתרים שקשרו לישראל כנגד נעשה ונשמע, והעטרה שנתן בראשו, שזהו העטרה שעטרה כנס"י להקב"ה. ואף שבמד"ר הנ"ל נאמר שהעליונים מכתירים להקב"ה, שהם המלאכים שנמצאים למעלה, והם הנקראים בני המדינה [וכמובן גם ממאמר המדרש¹⁴ בנוגע למ"ת, משל למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו וכו', ובמ"ת בטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, שמזה מובן, שבני המדינה של המלך הם העליונים], מ"מ נאמר בעטרה שעטרה לו אמו, שעטרה זו עטרה כנס"י להקב"ה, כי, גם מה שהעליונים שהם המלאכים מכתירים להקב"ה, הרי זה תלוי בישראל דוקא, שזהו שאמרו רז"ל¹⁵ אין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה (שזהו מה שאומרים ג"פ קדוש, ג' קדושות) עד שיאמרו ישראל למטה, שנאמר¹⁶ ברן יחד כוכבי בקר והדר ויריעו כל בני אלקים, ואין זו רק קדימה בזמן, אלא גם קדימה במעלה, ויתירה מזה, שהקדימה במעלה היא הסיבה שממנה בא המסובב דקדימה בזמן, ונמצא, שענין ההכתרה נעשה ע"י ישראל, בעטרה שעטרה לו אמו, ומ"מ נקראת ההכתרה על שם המלאכים (העליונים מכתירים להקב"ה), כיון שהם הממוצעים כו'¹⁷ (שלכן גם המשכת הכתרים מהקב"ה לישראל היא ע"י מלאכי השרת).

ב) ולהבין ענין הכתרים שנש"י מכתירים להקב"ה והקב"ה מכתיר ישראל, יש להקדים תחילה הביאור במ"ש בסוגיא דמ"ת¹⁸, בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו, חמודה גנוזה כו' תנה הודך על השמים¹⁹, אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה

17) ראה בארוכה סה"מ תש"ח ע' 202.

18) שבת שם, ב ואילך.

19) תהלים ח, ב.

13) שם כ, ז.

14) שמו"ר פי"ב, ג.

15) חולין צא, ב.

16) איוב לח, ז.

וכו', וכאשר משה הסביר להם אמיתית ענין התורה, מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר²⁰ עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. וצריך להבין הענין בזה. וגם צריך להבין מה שאמרו רז"ל²¹ כתיב²² ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, וכתיב²³ אלקה מתימן יבוא וגו', מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן (פארן מארץ ישמעאל, כדכתיב גבי הגר במדבר פארן²⁴, וסמיך אסיפי דקרא, וקדוש²⁵ מהר פארן סלה²⁵), מלמד שהחזירה הקב"ה (לתורה) על כל אומה ולשון כו', דלכאורה אינו מובן, איך הי' קס"ד אצל הקב"ה לתת התורה לאוה"ע, שזהו שלא בערך למטה מהקס"ד של המלאכים שאמרו תנה הודך על השמים.

ג) ולהבין כל זה יש להקדים תחילה מ"ש²⁶ והנה²⁷ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שיש בזה ב' פירושים²⁸, פ' הא', סולם דא צלותא²⁹, ענין התפלה, ופ' הב', שהסולם שמלאכי אלקים עולים ויורדים בו קאי על יעקב אבינו עצמו³⁰ (שהרי הסולם הו"ע ההתקשרות של כל סדר ההשתלשלות³¹, וזהו גם ענינו של יעקב, בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה³²). והענין בזה, דהנה, הסולם דתפלה הוא באופן שהתחלת התפלה היא בדרגא תחתונה (ארצה), שזהו"ע ההודאה בלבד, הודו להוי', ולפנ"ז מודה אני, ואח"כ באים לדרגות עליונות יותר, עד לק"ש ושמו"ע (השמימה). וכן הוא גם בהסולם דקאי על יעקב עצמו, שענינו הוא כללות נש"י³³, הנה הנשמות ירדו למטה ונתלבשו בגוף, ארצה, אבל שרשם מגיע השמימה, דשרש הנשמה הוא בבחי' עצמות א"ס. ועז"נ והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שע"י הנשמות עולים גם המלאכים, כדלקמן.

ד) ויש להקדים תחילה ביאור החילוק שבין נשמות למלאכים. דהנה, הנשמות עיקר מציאותם היא באצילות, משא"כ המלאכים הם

20 תהלים סח, יט.	29 זח"א רסו, ב.
21 ע"ז ב, ב.	30 ראה ב"ר פס"ח, יב. וראה תורה
22 ברכה לג, ב.	שלמה עה"פ (אות עו).
23 חבקוק ג, ג.	31 ראה מאמרי אדה"ז שם. תקס"ו ח"ב
24 וירא כא, כא.	ע' תשכו.
25 פרש"י ותוס' ע"ז שם.	32 ע"פ תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.
26 ויצא כח, יב.	וראה זח"ב קעה, ב.
27 בהבא לקמן — ראה המשך תער"ב	33 ראה תניא אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב
ח"ג ע' איתנ ואלך.	ואילך).
28 מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"ב ע' תרכד.	

בבי"ע, והגם שיש להם מקור באצילות, הרי זה כמו כל הנבראים שנתהוו במעשה בראשית שיש להם מקור באצילות, והתהוותם בבריאה היא בבחי' התחדשות מאין ליש בדרך אין ערוך, אבל התהוות הנשמות היא באופן שהאלקות דאצילות נעשה בבחי' נשמה בבי"ע, ואף שזהו רק כמו חלק קטן מבחי' הע"ס דאצילות, הרי זה בחי' עצמיות האצילות. וזהו ענין הסולם דנשמה שמוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שהנשמה למטה ושרשה למעלה אינם ב' ענינים חלוקים, אלא הם ענין אחד, סולם אחד, כי גם בהיות הנשמה למטה הרי היא עצמיות האלקות דאצילות. וזהו גם שהחילוק בין נשמות למלאכים הוא שנשמות הם בבחי' אותיות החקיקה ומלאכים הם בבחי' אותיות הכתיבה³⁴, שאותיות הכתיבה הם דבר נוסף על הקלף, ועד שהם מעלימים ומסתירים על הקלף³⁵, משא"כ אותיות החקיקה [כמו האותיות שבלוחות, כמ"ש³⁶ חרות על הלוחות, שזהו החידוש דמ"ת³⁷] הם בעצם הדבר. וזהו גם מ"ש³⁸ הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו, היינו, שבארץ וגם בשמים, ששם נמצאים המלאכים, נמשך רק הודו, זיו והארה בלבד, אבל בנש"י יש המשכת העצם, שזהו וירם קרן לעמו, דקרן הוא המשכה עצמית³⁹, והרי נש"י מושרשים בעצמות א"ס, וכמ"ש בנים אתם להוי' אלקיכם⁴⁰, בני בכורי ישראל⁴¹. וזהו גם מה שנש"י נקראים בשם מהלכים⁴², משא"כ מלאכים נקראים עומדים⁴², כמ"ש⁴³ ויעמידם לעד לעולם ׀ ולהעיר מהמבואר במאמרי שנת תרכ"ז⁴⁴ שגם במלאכים ישנו ענין ההילוך⁴⁵, שזהו"ע הרצוא ושוב, כמ"ש במרכבת יחזקאל⁴⁶ ובשמים יעופף (דקאי על המלאכים שעליהם נאמר⁴⁷ ועוף יעופף, עוף זה מיכאל, יעופף זה גבריאל⁴⁸), בשתי הבחי' דרצוא ושוב⁴⁹, והו"ע הילוך, כפי שמצינו באברהם שקיים כל התורה ברצוא ושוב, שנאמר בו⁵⁰ הלך ונסוע הנגבה, אבל, הילוך זה הוא רק הילוך שבערך, שאינו אמיתית ענין ההילוך שהוא באופן של אין ערוך

43 תהלים קמח, ו. וראה סה"מ תרפ"ט
 ס"ע 37. תש"ג ע' 85.
 44 בהמשך מאמרי חג השבועות —
 סה"מ תרכ"ז ע' שח. ע' שטז.
 45 ראה גם אוה"ת שבהערה 54.
 46 ישע"י ו, ב.
 47 בראשית א, כ.
 48 זח"ב רלט, א. ועוד.
 49 לקו"ת מסעי פט, ד. ובכ"מ.
 50 לך לך יב, ט. וראה תו"א יתרו עג, ד.

34 ראה סה"מ עזר"ת ע' יב ואילך.
 35 ראה המשך תרס"ו ע' תעד.
 36 תשא לב, טז.
 37 ראה לקו"ת בחוקותי מו, ד.
 38 תהלים קמח, יג.
 39 ראה המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'שא
 ואילך. סה"מ תרצ"ז ע' 148. וש"נ.
 40 פ' ראה יד, א.
 41 שמות ד, כב.
 42 תו"א וישב ל, סע"א ואילך.

דוקא⁵¹, ולגבי אמיתית ענין ההילוך נקראים המלאכים בשם עומדים]. והיינו, לפי שנש"י מושרשים בעצמות, בחי' אותיות החקיקה, לכן יש בהם ענין ההילוך באופן של בלי גבול, משא"כ המלאכים כו'.

אמנם כיון שהנשמות ירדו למטה (שזהו"ע סולם מוצב ארצה, כנ"ל ס"ג), לכן צריכים הנשמות סיוע מהמלאכים, כמאמר⁵² גפיף לון ומנשק לון, שזהו הברור והזיכוך שפועלים המלאכים בעבודתם של ישראל. וכיון שהמלאכים מסייעים לישראל בעבודתם, מתעלים גם המלאכים ע"י עבודתם של ישראל שגדלה מעלתם ממעלת המלאכים, שזהו מ"ש והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (בהסולם דנש"י), שגם למלאכים יש עלי' ע"י הנשמות, והיינו, שמצד עצמם אין בהם כח לעלות כ"כ, ורק ע"י הנשמות מתעלים גם המלאכים. ועז"נ⁵³ ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, שע"י הנשמות נעשים גם המלאכים במדריגת מהלכים⁵⁴.

(ה) **והנה** גם בהסולם דתפלה ישנו הענין דעליית המלאכים (מלאכי אלקים עולים ויורדים בו). והענין בזה, דהנה, עיקר התפלה (ראשו מגיע השמימה) הוא הענין דק"ש⁵⁵, וקודם לזה יש ברכות ק"ש, שהם הכנה לק"ש⁵⁶. ועז"נ⁵⁷ אכלתי יערי עם דבשי⁵⁸, יערי קאי על ברכת יוצר⁵⁹, שבה מבואר ענין עבודת המלאכים, שנקראים עצי יער, כמ"ש⁶⁰ אז ירננו כל עצי יער, ודבשי קאי על ק"ש⁶¹, כי, שמע הו"ע ההכנה וההשגה, שע"י באים לאהבת ה', כמ"ש⁶² ואהבת את הוי' אלקיך וגו' בכל מאדך, ועד לאהבה בתענוגים, ולכן נקרא דבשי, כי דבש הו"ע המתיקות והתענוג (וכמו דבש וחלב תחת לשונך⁶³), שמורה על התענוג שבהכנה והשגה, שע"י דוקא נעשה הולדת המדות. וכמ"ש⁶⁴ אם הבנים

51) ראה סה"מ תר"ס ע' קז ואילך.	תשכה ואילך.
אעת"ר ע' סט ואילך.	59) לקר"ת בחוקתי מח, ג. פ' ראה יט,
52) ראה זהר ח"א כג, ב. ח"ב רא, ב.	ד. ל. ב. לב, א.
תו"א מקץ מג, סע"ב ואילך.	60) תהלים צו, יב. וראה זח"ג רכג, א.
53) זכר"י ג, ז.	61) תו"א דרושים לפ' זכור פד, ג. לקו"ת
54) ראה תו"א וישב שם, ג. אוה"ת חנוכה	שבהערה 59.
ותקב, ב.	62) ואתחנן ו, ה.
55) ראה סידור (עם דא"ח) יט, א. שם, ג.	63) שה"ש ד, יא.
56) ראה תניא פמ"ט (סט, סע"א ואילך).	64) תהלים קיג, ט. זהר ח"א ריט, א. ח"ב
ובכ"מ.	פד, א. פה, ב. פרדס שער כג (שער ערכי
57) שה"ש ה, א.	הכינויים) ערך אם הבנים. לקו"ת דרושים
58) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"ב ע'	לשמע"צ פח, ד. ובכ"מ

שמחה, שכדי שתהי' הבינה אם הבנים, היינו, שתהי' לידת המדות מן ההשגה, הרי זה דוקא ע"י השמחה והתענוג בענין האלקי המושג. וכפי שרואים במוחש, שיכולה להיות התבוננות שלכאורה היא התבוננות אמיתית, ואעפ"כ לא תהי' מזה הולדת המדות, והסיבה לזה היא בגלל שחסר לו תענוג בהענין, שלכן אינו מתפעל באהבה להיות נמשך לזה. וכפי שמצינו גם בצד הטוב, שמי שפעל בעבודתו להיות מופשט מן הגשמיות, הנה גם כשיתבונן בדבר הגשמי איך שהוא טוב כו', לא יתפעל כלל באהבה לזה, מפני שבעצם אין לו טעם ועונג בזה. ועד"ז להיפך, שמי שהוא מרוחק מאלקות ואין לו טעם ועונג באלקות, הנה גם כאשר יתבונן בענין אלקי, לא יתפעל באהבה כו'. ואף שנשמת כל איש מישראל, מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימך⁶⁵, יש לה טעם ועונג באלקות, וכפי שניכר מההיפך, מהצער (שהוא היפך התענוג) על הריחוק מאלקות, שלכן אפילו קל שבקלים מוכן למסור נפשו על קדושת שמו ית', הנה תענוג זה הוא מצד העצם, והיינו, שזהו עצם החיות שלו (ובשביל זה מוכן למסור את החיות הגלוי), אבל בבחי' הגילויים, שזהו ענין ההשגה שבמוח וההרגש במדות שבלב, יכול להיות שלא תהי' התגלות התענוג בהשגה אלקית, ולכן לא תהי' התפעלות בהרגש הלב. ובאמת הנה ענין ההתבוננות גופא הי' צריך לפעול התגלות התענוג, וכאשר אין לו תענוג בהשגה, הרי זו הוכחה שאין זו התבוננות אמיתית, והיינו, שההשגה היא בבחי' חיצונית בלבד (בחיצוניות השכל או רק באופן שטחי), או שהיא אצלו בדרך כפי' והכרח, ולכן אין לו חיות ועונג בזה, אף שמשיג את הענין [ואז אופן העבודה הוא למעלה מן המדות, שהמדות מכוסין במוחין, או למטה מן המדות, עבודה פשוטה]. ורק כאשר יש לו שמחה ותענוג באלקות, אזי אם הבנים שמחה, שע"י ההתבוננות נעשה הולדת המדות, שמתעורר באהבה לאלקות, בבחי' בכל מאדך, ועד לאהבה בתענוגים, שנרגש אצלו שאין חיים אחרים ותענוג אחר כלל, וכלשון אדמו"ר הזקן⁶⁶: מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ⁶⁷, זע איך וויל זע גאָרניסט, איך וויל ניט דייך גן עדן, איך וויל ניט דייך עוה"ב, איך וויל מערניט אַז דייך אַליין, עצמותו ית' בלבד, וכנ"ל (ס"ד) שבישראל יש המשכת העצמות, כמ"ש וירם קרן לעמו.

65) ע"פ לשון הכתוב — ר"פ נצבים ב"היום יום" יח כסלו. (כט, ט"ז).
 66) סהמ"צ להצ"צ קלח, א. הועתק
 67) תהלים עג, כה.

1) **ובפרטיות** יותר הנה ענין האהבה בתענוגים שבק"ש הוא באופן שנעשה ענין האהבה גם בנה"ב, כמ"ש⁶² בכל לבבך, בשני יצריך⁶⁸, שגם נה"ב מתהפכת לאהבה את ה' ולהתענג באלקות [נ"ע"ד מ"ש⁶⁹ משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו, כידוע⁷⁰ שפסוק זה קאי על כללות הזמן דחג הפסח, ספירת העומר וחג השבועות, שבתחילה נאמר משכני, לשון יחיד, שהו"ע אתעדל"ע לעורר את האהבה הטבעית שבנפש האלקית, ועי"ז מבררת נה"א את נה"ב, ועד שנעשה אחרין נרוצה, לשון רבים, בשני הרצונות דנה"א ונה"ב], ואילו ההתבוננות דברכת יוצר היא רק כדי לפעול הזזה בנה"ב, אלא שזוהי הזזה פנימית, ולא כמו פסוקי דזמרה שאינם אלא חקיקה מבחוץ, וענין ההזזה הוא שנה"ב יסכים אל הביטול דנה"א, שלא ינגד אליו ולא יבלבלו בעבודתו כו', אבל הביטול דנה"ב עצמו לצאת מן החומריות, ובפרט שתהי' לו אהבה לאלקות, הרי זה בק"ש דוקא. וזהו אכלתי דבשי, דכמו שהמאכל נעשה דם שמתאחד ממש עם דם הנפש, כמו"כ בבחי' מתיקות ותענוג הנ"ל מתאחד ממש באוא"ס ב"ה, לאשתאבא בגופא דמלכא⁷¹. ועוד זאת, דכמו שהדבש מהפך כל מה שנותנים לתוכו לדבש (כדאייתא בפוסקים⁷²), כמו"כ בחי' המתיקות והתענוג שמתענג על הוי' מהפך אותו ממהות למהות, וכנ"ל שגם נה"ב מתהפך לאהבה את ה'.

אמנם כדי שנה"א תוכל לבוא לאהבה בתענוגים בק"ש, הנה מצד התלבשותה בגוף ונה"ב (שזהו"ע סולם מוצב ארצה, כנ"ל ס"ג), יש צורך בהתעוררות מאהבה ויראה של המלאכים, שזוהי ההתבוננות דברכת יוצר, ובפרט שענין זה שייך גם לנה"ב, כיון ששרשו משמרי האופנים וגבוה⁷³ מעל גבוה כו'⁷⁴. אלא שההתעוררות מאהבה ויראה של המלאכים היא רק סיוע בלבד, ואילו עיקר העבודה דאהבה בתענוגים היא בכח הנשמה עצמה, בק"ש דוקא. וטעם הדבר, לפי שעיקר ענין התענוג הוא בראי', וכמ"ש⁷⁵ עיניך יונים, וענין הראי' באלקות הוא בנשמות דוקא,

72) ראה תו"א קו, ד: "כמ"ש בי"ד בענין היתר רגלי הדבורים שבדבש כו'. ובענין חתיכה של איסור שנפלה בדבש עיין בהרא"ש פ' כיצד מברכין בשם הר"ר יונה ובטוא"ח סי' רי"ו ובטו"ד סי' פ"א דיעות בזה".
73) ע"פ קהלת ה, ז.
74) ראה לקו"ת תצא לה, ד. ובכ"מ.
75) שה"ש א, טו, ד, א.

68) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.
69) שה"ש א, ד.
70) ראה אוה"ת שה"ש ח"א ע' נט ואילך.
סה"מ תרנ"ה ע' קעב ואילך. ד"ה וספרתם תשי"א פ"ב ואילך (סה"מ תשי"א ע' עד ואילך). ובכ"מ.
71) ראה זח"א ריז, ב.

ולא במלאכים, כי המלאכים הם בבי"ע שאין שם גילוי המהות דאלקות, ודוקא הנשמות שעיקר מציאותם היא באצילות (כנ"ל ס"ד), ששם הוא גילוי המהות דאלקות, יש בהם בחי' הראי' באלקות. וגם כאשר הנשמה יורדת למטה בבי"ע, מבחי' טהורה היא לבחי' בראתה יצרתה ונפחתה⁷⁶, ועד שמקבלת מבחי' מלכות דעשי', הרי מלכות דעשי' כלולה ממלכות דיצירה וכו' עד למלכות דאצילות, ולמעלה יותר כו"⁷⁷, ולכן גם הנשמה למטה יש בה בחי' הראי' באלקות. ומה שהנשמות מקבלים מהמלאכים הרי זה רק סיוע בלבד, אבל הראי' באלקות היא בכח עצמם. וכמשל ראיית העינין⁷⁸, שאף שצריך לקבל מאור השמש או אור הנר, הרי זה בדרך סיוע בלבד, אבל עצם הראי' הוא בכח עצמו. וכן הוא בנשמות, שהראי' באלקות היא בכח עצמם, כיון ששרשם באצילות, ושרש שרשן הוא בבחי' העצמות, ורק בירידתם למטה צריכים סיוע מהמלאכים.

וכיון שהמלאכים מסייעים לנשמות לבוא לאהבה בתענוגים בק"ש, הנה עז"נ אכלתי יערי עם דבשי, שעיי"ז שהמלאכים שנקראים עצי היער מסייעים לנשמות לבוא לבחי' דבשי, בחי' המתיקות והתענוג דק"ש, להתאחד ולהכלל בגופא דמלכא (שלזה באים ע"י ההתבוננות דברכת יוצר בעבודת המלאכים, בחי' יערי), הנה גם המלאכים מתעלים ונכללים בגופא דמלכא, כמשל עצי היער שהדבש נוטף מהם, שאף שהדבש עיקר והעץ טפל, כי הדבש יש בו מתיקות ותענוג שאין בעץ, מ"מ, הרי הדבש גדל בעץ וממנו נוטף, ובהכרח שיש גם בעץ מתיקות הדבש קצת, ועד שנאכל גם העץ מפני מתיקות הדבש (כדמוכח מהסיפור דיונתן עם יערת הדבש⁷⁹). וזהו אכלתי יערי עם דבשי, שבשביל דבשי, אכלתי גם יערי. ונמצא, שגם בהסולם דתפלה (שכולל ברכות ק"ש וק"ש, יערי ודבשי) ישנו הענין דמלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שהו"ע עליית המלאכים (יערי) ע"י הנשמות (דבשי), מפני שמסייעים להם בעבודתם.

וזוהו צאינה וראינה בנות ציון גו', ראינה דייקא, היינו, שמעלת הנשמות היא שיש בהם ענין הראי' באלקות (כנ"ל ס"ה). וענין זה הוא לא רק בנשמות שהם בבחי' אמי (שעז"נ בעטרה שעטרה לו אמו), אלא אפילו הנשמות שהם בבחי' בתי, דקאי על הנשמה כפי

78) ראה גם המשך תער"ב שם ע' א'שנג ואילך. ע' א'שסד ואילך. ע' א'שצח ואילך.
79) שמואל-א יד, כו.

76) ברכת השחר.
77) ראה גם תניא פ"ח.

שמלובשת בגוף⁸⁰, יש בהם ענין הראי' באלקות, כמ"ש שמעי בת וראי, שזהו מצד שרשם בהעצמות (כנ"ל ס"ו). ועפ"ז יובן גודל ההתפעלות של רשב"י בשמעו את הפירוש של רבי אלעזר ברבי יוסי, כיון שבזה גילה גודל מעלת נש"י, שאפילו הנשמות שהם במדרגת בת, יש בהם ענין הראי' באלקות, מצד שרשם בהעצמות.

(ח) **וזהו** גם הטעם שניתנה התורה לישראל דוקא ולא למלאכי השרת. והענין בזה, דהנה, מצד סדר השתלשלות גדלה מעלת מלאכי השרת, וכנ"ל שהם מסייעים לנשמות בעבודתם, ולכן טענו תנה הוודך על השמים. אמנם, כל זה הוא מצד התורה כפי שהיא בסדר השתלשלות. ועל זה היתה תשובת משה, שגילה פנימיות ואמיתית ענין התורה כפי שהיא למעלה מסדר השתלשלות, ועד כפי שהיא מושרשת בהעצמות, וכמארז"ל⁸¹ אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה, שנאמר⁸² ויקחו לי תרומה, שע"י התורה אותי אתם לוקחים⁸³, וכן ע"י המצוות⁸⁴, כפי שאומרים בנוסח ברכת המצוות אשר קדשנו במצוותיו וצווננו, מלשון צוותא וחיבור⁸⁵, דכיון שהמצוות מושרשים בהעצמות⁸⁶, לכן ע"י קיום המצוות נעשה צוותא וחיבור עם העצמות. ולכן ניתנה התורה לישראל דוקא, לפי שהם מושרשים בהעצמות.

אמנם נתינת התורה היתה לישראל כפי שהם למטה דוקא, כדברי משה בתשובתו למלאכים, למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם, והיינו לפי שנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁸⁷, ולכן ניתנה התורה למטה דוקא. וזהו גם הטעם שהחזירה הקב"ה על כל עם ולשון, אף שהי' גלוי וידוע לפניו שלא יקבלו את התורה. דהנה אמרו רז"ל⁸⁸ גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות, שנאמר⁸⁹ אֶל נקמות ה' (אֶל נקמות הופיע) כו', שתי נקמות (הופיעות) הללו למה, אחת לטובה (דכתיב²² הופיע מהר פארן) ואחת לרעה (דכתיב אֶל נקמות ה' אֶל נקמות הופיע), ומפרש רש"י, אחת לטובה, כדאמרינן בב"ק⁹⁰ שהתיר ממונן לישראל, שנאמר⁹¹

80 לקו"ת דרושים לשמע"צ צ, ג. 190 ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 36.
 81 שמו"ר פל"ג, א. 87 ראה נתחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 82 ר"פ תרומה. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.
 83 ראה שמו"ר שם, ו. ובכ"מ.
 84 ראה ויק"ר פל"ג, יג. 88 ברכות לג, א (וראה סנהדרין צב, א).
 85 לקו"ת בחוקותי מה, ג. סה"מ תרח"ץ. 89 תהלים צד, א.
 ע' נב. וש"ג. 90 לח, א (ובפרש"י).
 86 ראה ספר השיחות תורת שלום ס"ע 91 חבקוק ג, ו.

עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים, ואומר הופיע מהר פארן, מפארן (כשסיבב והחזיר התורה על כל האומות ולא קיבלוה) הופיע (גילה) ממונם (והתירו) לישראל [וע"ד מ"ש⁹² כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, והיינו לפי שבאמת שייכים כל הענינים לישראל, והם רק נמצאים בידי אוה"ע], שזהו כללות הענין דעבודת הבירורים⁹³, שעיי"ז משלימים את הכוונה דדירה בתחתונים, ועד שבאים להזמן שבו תתקיים הבקשה והופע בהדר גאון עוזיך על כל יושבי תבל ארצך⁹⁴.

ט) וזהו צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה (מלך שהשלוש שלו) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו (זה מ"ת), דכיון שישראל מושרשים בהעצמות, לכן נותנים להם את התורה, ובאופן של מתנה דוקא, היינו, שאין זה ענין שנעשה ע"י עבודתו ויגיעתו של המקבל, כי אם מה שנותנים לו מלמעלה, ומ"מ צ"ל הענין דעביד ל' נייחא לנפשי', שאז יהיב ל' מתנתא⁹⁵, ונוסף על נתינת התורה באופן של מתנה, נעשה גם קבלת התורה, ובשמחה ובפנימיות (כלשון הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹⁶). וע"י קבלת התורה בחג השבועות נמשך על כל השנה כולה כללות הענין דלימוד התורה, ובאופן דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁹⁷, קיום המצוות בהידור, ובאופן דוהתהלכתי בתוככם⁹⁸, ב' הליכות, הליכה דתומ"צ מלמעלה למטה, והליכה דתפלה מלמטה למעלה⁹⁹, ועיי"ז באים לקיום היעוד ואולך אתכם קוממיות¹⁰⁰.

ואילך. תרפ"ד ע' רכב ואילך. לקו"ש חיי"ג ע' 115 ואילך. וש"נ.

96 נתבאר בלקו"ש ח"ד ע' 1307. ח"ח ע' 272. ועוד.

97 קידושין מ, ב. וש"נ.

98 בחוקותי כו, יב.

99 ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' שט. ד"ה והתהלכתי בתוככם תשי"א (סה"מ תשי"א ע' קח ואילך).

100 בחוקותי שם, יג.

92 תהלים קיא, ו. וראה פרש"י ר"פ בראשית.

93 ראה גם אוה"ת ברכה ע' א'תתמג. המשך תער"ב ח"א ע' רי. ח"ב ע' תתקלא. וראה לקמן ד"ה וירד ה' על הר סיני פ"ז (לקמן ע' 26).

94 נוסח תפלת ראש השנה. וראה אוה"ת שם ע' א'תתמד.

95 ראה גיטין נ, ב. בבא מציעא טז, א. סה"מ תר"ל ע' פז ואילך. תרל"ה ח"א ע' צח